

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

คุณภาพผู้เรียนที่สังคมต้องการ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ) สติปัญญา ความรู้ (หมายถึง เป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึง เป็นคนดีของคนรอบข้างและสังคม)” และในมาตรา 7 ที่ว่า “ในกระบวนการ เรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” นอกจากนี้ เพื่อให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุค ที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว กระทรวงศึกษาธิการในยุคของการปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ได้ประกาศวิสัยทัศน์เกี่ยวกับคนไทย ยุคใหม่ว่า คนไทยยุคใหม่ต้องได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญา รู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัว ประเทศชาติ และเป็นพลเมืองดีของโลก ซึ่งสอดคล้องกับ จุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้มุ่งพัฒนาให้ ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554, หน้า 4 – 5)

จากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ผ่านมา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะวิสัยทัศน์เกี่ยวกับคนไทยยุคใหม่ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ที่ต้องการเห็นคนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่ม ตลอดจนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง และสามารถก้าวทันโลกเมื่อสรุปความโดยย่อ คือ คนไทยยุคใหม่ได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญา รู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัวและประเทศชาติ และเป็นพลเมืองดีของโลก โดยมีมุ่งปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ 3 ประเด็นหลัก คือ 1) การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย 2) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ 3) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมโดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกระบบการศึกษาร่วมบริหารและจัดการศึกษาด้วย ทั้งนี้ นอกจากสถานศึกษาจะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมในท้องถิ่นของตนแล้ว สถานศึกษาจะต้องผนวกสิ่งที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาและมีคุณภาพตามวิสัยทัศน์ที่สังคมในอนาคตควรจะเป็นด้วย เพื่อให้ผู้เรียนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2553, หน้า 7 – 8)

นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาจะเป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และเซาร์ปัญญา ซึ่งพัฒนาการของเด็กจะดำเนินไปไม่พร้อมกัน บางคนก็ปรับตัวเข้ากับสภาพของการเปลี่ยนแปลงไม่ได้ อาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจตนเอง เกิดปฏิกิริยาที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งบางครั้งอาจเกิดเหตุขึ้นที่โรงเรียน (สุภาณี พรหมเชษฐา, 2549, หน้า 27) และงานกิจการนักเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญมากต่อนักเรียนแต่ละคน เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชีวิตของนักเรียนในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านศักยภาพความสามารถ ด้านคุณธรรมและคุณภาพชีวิต รวมทั้งเป็นการส่งเสริมความเจริญงอกงามของชีวิตและสามารถร่วมงานกับผู้อื่นอย่างมีวุฒิภาวะและมีความสุข เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีความรัก ความผูกพันทั้งกับสถาบันกับคณะครูและกับเพื่อน

นักเรียนด้วยกัน (จันทร์โท จันทร์พิมพ์, 2553, หน้า 24) ซึ่งสอดคล้องกับความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียน คือ งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างมาก เป็นหนึ่งในงานบริหารโรงเรียนที่จำเป็นจะต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของต้นสังกัด อันจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทางวิชาการได้เต็มตามศักยภาพและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แต่การดำเนินงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษายังประสบปัญหาหลายด้าน ทั้งสภาพการดำเนินงาน ความต้องการของผู้บริหาร ครู และนักเรียน (ศักดิ์บุรุษ คำคลี, 2550, หน้า 88) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2552, หน้า 36) กล่าวว่า กิจการนักเรียนเป็นอีกหนึ่งภาระงานที่สำคัญ สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบันเพื่อช่วยให้ครูเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนานักเรียนโดยผ่านกระบวนการวางแผน และการบริหารจัดการเพื่อสร้างคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ภาควุมิใจในความเป็นชาติไทยเกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตยผ่านกระบวนการและกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เทิดทูนและจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีจิตสาธารณะ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงปรับตัวมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน สามารถเลือกดำเนินชีวิต อย่างผู้มีภูมิรู้และมีภูมิธรรม

งานส่งเสริมกิจการนักเรียนเป็นงานหนึ่งในสถานศึกษา (สุภาณี พรหมเชษฐา, 2549, หน้า 29 – 30) ที่มีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมและส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนนักศึกษา พัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่น ช่วยแก้ปัญหาอันจะเกิดขึ้นแก่นักเรียนนักศึกษา และช่วยป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นแก่นักเรียนนักศึกษา สร้างเสริมความมั่นคงทางจิตใจ มีวินัย สามารถดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ งานกิจการนักเรียนแบ่งขอบข่ายการบริหารงานออกเป็น 6 งาน ประกอบด้วย (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2552, หน้า 6) การวางแผนงานกิจการนักเรียน การบริหารกิจการนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษา การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนและการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ได้ดำเนินงานเพื่อพัฒนา

คุณภาพการศึกษาประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 โดยมุ่งดำเนินงานให้บรรลุตาม วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และเป้าหมายความสำเร็จที่กำหนด โดยคำนึงถึงความ สอดคล้องกับกรอบทิศทางการพัฒนาและยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ ซึ่งกำหนดเป้าประสงค์ ดังนี้ 1) ประชากรวัยเรียนทุกคน ได้รับโอกาสในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเสมอภาค 2) ผู้เรียน มีศักยภาพตามมาตรฐานสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย 3) ครูและบุคลากรทางการ ศึกษามีความรู้ ความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล 4) เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อ นวัตกรรม บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้มา ใช้ในการบริหารและการจัดการศึกษา 5) เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีระบบ บริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6) เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสนับสนุนส่งเสริมการจัด การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นหนึ่งในบุคลากรที่รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สกลราชวิทยานุกูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จึงมีความ สนใจที่จะศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการดำเนินงานกิจการนักเรียน 6 งาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เพื่อเป็นการส่งเสริม ให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ได้มีการดำเนินงาน กิจการนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมการดำเนินงานโรงเรียนในด้านอื่นๆ ให้เกิด คุณภาพทั้งกับนักเรียนและโรงเรียน อีกทั้งเพื่อหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานกิจการ นักเรียนให้เกิดผลดีต่อผู้เรียน ทำให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร และเป็นสารสนเทศให้กับผู้บริหารสถานศึกษาได้นำไปบริหารงานกิจการนักเรียนให้เกิด ประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอน มีความ คิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 อยู่ในระดับใด

2. ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

3. ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

4. ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

5. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีลักษณะอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จำแนกตามเพศ
4. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน
5. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานในการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ระดับสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ที่มีสถานภาพตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนแตกต่างกัน
3. ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนแตกต่างกัน
4. ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน และครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยมีความสำคัญ ดังนี้

1. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารระดับสูงและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน นำไปแก้ไขสภาพและปัญหาในการดำเนินงานกิจการนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
2. ผลงานวิจัยจะเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ขอบเขตเชิงเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยยึดเกณฑ์มาตรฐาน ในการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักบริหารงานการ มัธยมศึกษาตอนปลาย, 2552, หน้า 6) ดังนี้

- 1.1 การวางแผนงานกิจกรรมนักเรียน
- 1.2 การบริหารกิจกรรมนักเรียน
- 1.3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม
- 1.4 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 1.5 การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
- 1.6 การประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้า ฝ่ายกิจกรรมนักเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 130 คน หัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักเรียนจำนวน 45 คน ครูผู้สอนจำนวน 2,223 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 2,398 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 : ข้อมูล 10 พฤศจิกายน 2561)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้า ฝ่ายกิจกรรมนักเรียน และครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 373 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 82 คน หัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักเรียน จำนวน 45 คน ครูผู้สอน จำนวน 246 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักเรียนใช้วิธีการเลือกแบบ เจาะจง ส่วนครูผู้สอนใช้การกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำ โดยอาศัยตารางกำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2554, หน้า 37 - 43) ซึ่งกำหนด เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ จำนวน 322 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปร

ตามดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 สถานภาพตำแหน่ง จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

3.1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน

3.1.1.2 หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน

3.1.1.3 ครูผู้สอน

3.1.2 เพศ

3.1.2.1 ชาย

3.1.2.2 หญิง

3.1.3 ขนาดของโรงเรียน

3.1.3.1 ขนาดเล็ก

3.1.3.2 ขนาดกลาง

3.1.3.3 ขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามกรอบแนวคิด 6 ด้าน ดังนี้

3.2.1 การวางแผนงานกิจการนักเรียน

3.2.2 การบริหารกิจการนักเรียน

3.2.3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม

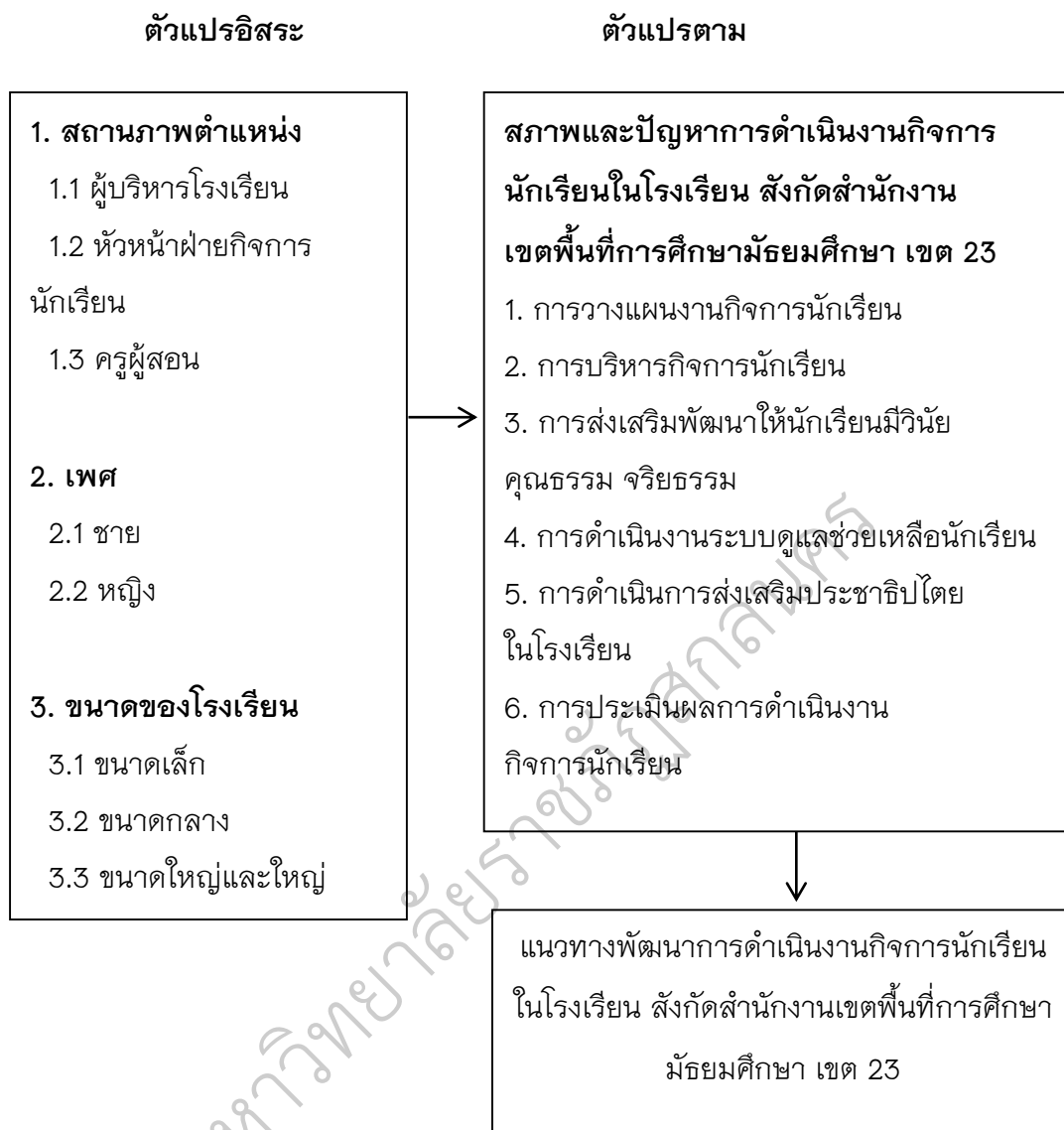
3.2.4 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักเรียน

3.2.5 การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

3.2.6 การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยสภาพและปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยยึดเกณฑ์มาตรฐานในการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2552, หน้า 6) เป็นปัจจัยที่สำคัญนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยปรากฏดังภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

1. การดำเนินงานกิจการนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามกระบวนการบริหารงานส่งเสริมกิจการนักเรียน ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักเรียน ด้านการดำเนินการส่งเสริม

ประชาธิปไตยในโรงเรียน และด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ดังนี้

1.1 การวางแผนงานกิจการนักเรียน หมายถึง การพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานกิจการนักเรียนให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การรวบรวม จัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน และการทำแผนงานกิจการนักเรียน

1.2 การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง กระบวนการทำงานเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การประสานงานปกครองของโรงเรียน

1.3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การช่วยเหลือสนับสนุนให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ที่ดีขึ้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติ ระเบียบวินัย การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การยกย่องให้กำลังใจผู้ประพฤติดีที่โรงเรียนได้จัดให้กับนักเรียน

1.4 การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือ ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาการส่งต่อ

1.5 การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง การเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตประชาธิปไตย มีเจตคติ ค่านิยม และศรัทธาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้แก่ การเผยแพร่หลักการประชาธิปไตยในโรงเรียน จัดทำแผนงานโครงการและกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนเป็นประจำ ต่อเนื่องและปรากฏบรรยากาศของประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างเด่นชัด

1.6 การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน หมายถึง การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องผลของการดำเนินงานกิจการนักเรียน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ว่าได้ผลตามที่กำหนดไว้เพียงใด ได้แก่ มีการประเมินผลงานกิจการนักเรียน มีคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการ มีการวิเคราะห์ผลการประเมินผลงาน และนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน

2. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายบริหารวิชาการ รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายบริหารงบประมาณ รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายบริหารกิจการนักเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายบริหารทั่วไป ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

3. หัวหน้าฝ่ายกิจการนักเรียน หมายถึง ครูที่ได้รับการแต่งตั้งภายในให้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายในกลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

4. ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่สอนและทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้น ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

5. โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดทำการสอนในระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 โดยจำแนกขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานกระทรวงศึกษาธิการ 3 ขนาด คือ

5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 1 - 499 คน

5.2 โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 500 - 1,499 คน

5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียน 1,500 คนขึ้นไป

6. สภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน หมายถึง ลักษณะที่ปรากฏอยู่ในการดำเนินงานกิจการนักเรียนทั้ง 6 งานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 การวิจัยครั้งนี้ สามารถวัดสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

7. ปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียน หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องต่างๆ ที่เป็นสาเหตุให้การดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 ทั้ง 6 งาน ไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ในการวิจัยครั้งนี้ สามารถวัดปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

8. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานกิจการนักเรียน หมายถึง วิธีการที่ทำให้การดำเนินงานกิจการนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 มีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยนำสภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนในด้านที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม และปัญหาการดำเนินงานกิจการนักเรียนที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวม มาสร้างเป็นแนวทางให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจการนักเรียนพิจารณาให้ความเห็น